

Háázinu – Mózes hattyúdala

Háázinu hetiszakasz tartalma האזינו

Hetiszakaszunk – Háázinu (5Mózes 32:1-52.) – a Tóra utolsó előtti szakasza, Mózes hattyúdálát tartalmazza. A lírai költemény formájában előadott „utolsó figyelmeztetés” nyomatékosan kéri a zsidó népet, maradjon hű az isteni Tórához a vezér halála után is. Röviden, pár mondatban felvázolja a zsidó nép történetét, Isten segítségét, és leírja, milyen szörnyű lesz a büntetés, ha hátat fordítanak Istennek és Tórájának. A szakasz azzal végződik, hogy Isten felszólítja Mózeset, menjen fel a Nebó hegyére, ahol meg fog halni. Ezelőtt még azonban, a következő szakaszban, megáldja Izraelt.

Háázinu („Figyeljetek”) hetiszakaszának nagyobbik része egy hetvensoros „dal”, amelynek szövegét Mózes földi életének utolsó napján megismerteti a néppel.

Eget és földet tanúnak hívva **Mózes** buzdítja a népet: „**Emlékezzél az ősidőkre / Gondolj annyi nemzedék éveire / Kérdezd atyádat és ő elmondja neked / Véneidet és ők elbeszélnek neked**”, hogy Isten „**A pusztaság országában találta meg**” **Jákob** ivadékait, akiket azután néppé tett, saját népévé választotta őket, és egy bőséggel termő országot hagyományozott rájuk. – **5Mózes 32:1–14.**

A Dal azonban a bőség csapdáira is felhívja a figyelmet: „**És meghízott Jesurun és kirúgott / Meghíztál, meghájasodtál, megkövéredtél / És elhagyta Istenét, aki alkotta őt / És nem becsülte meg üdvössége szikláját**” – valamint azokra a bekövetkező szörnyű szerencsétlenségekre, amelyeket összességükben

Mózes úgy fogalmaz meg, hogy az **Örökkévaló** elrejtje az arcát népe elől. – **5Mózes 32:15–35.**

Végül azonban, ígéri **Mózes**, az **Örökkévaló** megbosszulja majd szolgáinak kiontott véréit, és engesztelést ad országának és népének. – **5Mózes 32:36–43.**

A pársá azzal fejeződik be, hogy **Isten** utasítja **Mózeset**, menjen fel a **Nebó** hegyére, ahonnan, mielőtt meghalna, még végigtekinthet az **Ígéret Földjén**. „**Csak túlnanról láthatod az országot, de oda be nem mégy, abba az országba, amelyet Én Izrael fiainak adok.**” – **5Mózes 32:48–52.**

שבת שלום

JOM KIPPUR AZ ENGESZTELÉS NAPJA

Az ortodox rabbik számára az egyik legnagyobb kihívás a közösségi munka során, hogy vigyázni kell, nehogy kezet fogjanak a nőekkel. Valahányszor olyan nővel találkoznak, aki nem ismeri az ortodox rabbikat és szokásaikat, azonnal kezet nyújtanak, és amikor a rabbi hagyja a nő kezét a levegőben lógni hosszú másodpercekig az igen kínos tud lenni. Természetesen a rabbi próbálja oldani a feszültséget és elmagyarázni, hogy ez vallási gyakorlat, és isten ments, hogy a nőekkel lenne baja, mégis sokan megsértődnek.

Nemrégiben egy új gondja lett a világnak, a korona vírus. Viszont ennek is van jó oldala, mégpedig az, hogy az emberek felhagytak a kézfogással. Az Egészségügyi Minisztérium tanácsa, hogy egyáltalán ne szorítsanak kezet, vagy ha annyira ragaszkodnak hozzá, adjanak ököl pacsit, vagy könyök pacsit egymásnak, de legjobb, ha semmilyen fizikai érintkezés sincs.

A betegségek megelőzésének legjobb módja a kézmosás. Ha egész évben a kézmosással foglalkozunk, akkor most **Jom Kipurkor** szintet lépünk, mert teljes testtel merülünk a **mikvébe**. **Jom Kipur** előestéjén még azok a zsidók is igyekeznek a **mikvébe**, akik az év többi napján nem szoktak megmerítkezni. A bűnbánat miatt is van ez, hiszen a **tsuva** során eldöntjük, hogy jobb emberekké válunk. Ugyanígy a betérésnél is, egy nem zsidó megy be a **mikvébe**, de a medencéből már új zsidóként lép ki. **Jom Kipurkor** a **mikvébe** merülés végén mind új emberként jövünk fel a víz alól.

Ez a mostani kor szokása, de a **Szentély** idejében a **kohen hagadol**, aki **Izrael** egész népéért imádkozott, és képviselte a népet, **Jom Kipur** napján ötször merült el a **mikvében**. Ez példátlan! Van, aki **Jom Kipur** előestéjén megy **mikvébe**, van, aki minden péntek este, a **hászidok** minden nap, de hogy valaki öt alkalommal egy nap alatt, ez nagyon fura.

A **kabala** szerint a léleknek öt neve van. **Nefes**, **Ruách**, **Nesama**, **Chaja**, **Jehida**. Úgy mondják, a lélek öt szintje létezik. Az első három nevet magában a **Tórában** is megtaláljuk, néha a **Nefest** említi, néha a másik neveket. A **kabala** tanításaiból ismerjük a maradék két nevet. A **kohen hagadol** **Jom Kipurkor** az egész nép képviselője volt. Minden alkalommal, amikor lemerült a **mikvében**, azal a céllal tette, hogy az egész népnek a kollektív lelkét megtisztítsa, mind az öt szinten, egyre magasabb szinteket minden merüléssel. Ez az oka az ötszöri merülésnek. Ma már nincs **Szentély**, nincs **kohen hagadol**, nekünk magunknak kell imádkoznunk, és **mikvébe** is csak **Jom Kipur** előestéjén megyünk, tehát az ötös szám ma másképp jelenik meg a rítusban. Általában naponta háromszor imádkozunk, reggel, délután és este, szombatonként egyet még hozzáadunk. **Jom Kipurkor** viszont a szokásos három ima, a **jom tovért** és sábeszért szokásos plusz **Muszáf** ima mellé még hozzáadunk egy ötödiket, a záró imát is, mely megpecsételi a nagy és szent napot.

Ahogy a **mikvébe** merüléskor nagyon fontos, hogy az egész testünk a vízben legyen, ne lógjon ki kezünk, lábunk, de még az orrunk hegye sem, mert akkor nem sikerül a megtisztulás, ugyanúgy **Jom Kipurkor** is, amikor az imáinkban kérjük, hogy megtisztuljunk, nagyon figyelniük kell, hogy ne „lógjon ki a lábunk”, hanem teljesen benne legyünk az imádságban. Ugyanígy járunk el a **micvák**kal is: teljes lényünk vegyen részt benne!

Chaim Shaul Glitzenstein Rabbi

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FÜVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

SÁBÁT TSUVÁ A MEGTÉRÉS SZOMBATJA

„Térj meg, Izrael, Istenedhez, az Örökkévalóhoz, mert bűnöd miatt buktál el! ... ezt mondjátok neki: bocsáss meg minden bűnt, és fogadd szívesen, ha ajkunk gyümölcsét áldozzuk neked! ... Aki bölcs, belátja ezeket, aki értelmes, az megérti. Mert egyenesek az Örökkévaló útjai, az igazak járnak rajtuk, a vétkesek elbuknak rajtuk.” (Hoséa 14:2-3., 10.)

„Kicsoda olyan Isten, mint Te, aki megbocsátja a bűnt, és elengedi népe maradékának büntetését? ... Újra irgalmas lesz hozzánk, eltapossa bűneinket, a tenger mélyére dobja minden vétkünket!” (Michá 7:18-19.)

A Ros HáSáná és Jom Kippur közötti szombaton, amelynek A Megtérés szombatja - Sábát Tsvvá - a neve, olvassuk ezt a háftárát, amelyben Hoséa, Michá és Joél próféták könyveinek részletei szerepelnek. Mindhárman a megtérés koncepciójáról, mikéntjéről beszélnek. Hoséa életével és a zsidó néphez való ambivalens viszonyával már volt alkalmunk megismerkedni Michá próféciájából itt csak három vers kapcsolódik a heti háftárhoz, azok is valószínűleg azért, mert előfordul bennük a *táslich* kifejezés, a Ros HáSáná délutáni rituálé elnevezése, amikor „a tenger mélyére dobjuk minden vétkünket”.

A megtérés gondolata vörös fonálként húzódik végig a próféták írásain. Nemcsak JÓNA könyve, amelyet Jom Kippur délutánján olvasunk máftirként - és amely egy nem zsidó nép megtérésének történetén keresztül tanít a bűnbánat fontosságára -, hanem a többi prófétai írás is sokat foglalkozik a megtérés gondolatával, amelynek alapjai a Tórában gyökeredznek.

A megtérés a múlt elvetése, a vétkek, a helytelen cselekedetek kijavítása, fogadalomtétel a jövőre. A Talmud szerint azt, aki úgy követ el bűnt, hogy végig gondolja: „Most elkövetem, azután majd megbánom a vétket”, vagy „Most vétkezem, és majd az Engesztelés Napján megbocsátást nyerek”, nem segítik hozzá a megtéréshez.

Hoséa felhívásához – „Térj meg, Izrael ...” - méltán kapcsolódik itt Joél próféciája. Joél ben P'tuélról, akit „a megtérés prófétájának” szoktunk nevezni, jóformán semmit sem tudunk. Egy midrási forrás szerint Menássé királysága idején élt, de erre nem találni történelmi utalást. Egy másik legenda szerint azonos Sámuel próféta Joél fiával. Ámosz Cháchám a Dáát Mikrában úgy vélekedik, hogy Joél a Második Szentély építése utáni időszakban tevékenykedett. Ezt filológiai bizonyítékokkal támasztja alá. Ilyen például az, hogy Joél mindig Júdeát említi Erec Jiszráélként: „Júdában azonban örökké lakni fognak, Jeruzsálemben is nemzedékről nemzedékre.” (Jóel4:20.) Joél nem említi a királyt, amikor arról a gyülekezetről beszél, amely a Szentélyben imádkozott.

Érdekes, hogy amikor Joél a megtérés szükségességéről beszél, nem említi konkrét vétkeket, és nem osztorozza a bálványimádást. Ez is azt látszik bizonyítani, hogy a próféta a Második Szentély idejében működött, amikor a heves bálványimádás már eltűnt a zsidó nép kultúrájából, és helyét egyéb vétkek foglalták el. Joél a „görögöket” távoli népként említi: ez is arra mutat, hogy az ő idejében még nem fenyegette Izraelt a hellén hódítás.

„Miért mondanák a népek között: Hol van az ő Istenük?” Ez visszatérő motívum a Bibliában. A Zsoltárok könyvében (79:10.) szó szerint ugyanez áll. A zsidó nép Isten népe. A hozzá való ragaszkodás miatt ér bennünket minden baj. Ha a népek gúnyosan kérdik, hogy hol van hát a zsidók Istene, miért hagyja, hogy mindez megtörténjen velük: ez az Ő Nevének megszenteltetését. Ezt az érvet használja fel a próféta, hogy „meggyőzze” Istent: itt az ideje, hogy kiálljon üldözött, veszélyben lévő népe mellett.

A háftára végén a próféta az isteni gondviselés nevében ígéretet tesz, hogy a zsidó nép nem fog többé megszégyenülni - vagyis a népeknek nem lesz alkalmuk gúnyolni és becsmérelni őt, mert teljes szívvel megtért az Örökkévalóhoz.

JOM KIPPUR „KISOKOS”

Jom kipurt, az év legszentebb napját a ros hásánával kezdődő tíz bűnbánó nap előzi meg. Ezekon a napokon az ember igyekszik számot vetni a tetteivel, megbánni azokat, amelyektől jobb lett volna tartózkodnia, és megpróbál megtérni. Előírás bocsánatot kérni azoktól, akiket esetleg szóval, vagy tettel megbántottunk, abban a reményben, hogy Isten is megbocsát nekünk.

Ktivá vechátimá tová – jó beírást és bepecsételést –, így köszönnek el egymástól az emberek, kifejezve azt a vágyukat, hogy a jó élet könyvébe írja be őket az **Örökkévaló**. Szokás ezen a napokon bőséges **cedákát (adományt)** is adni. Az imarendben pedig számos változás figyelmeztet a közelgő napra: a hajnali **Szlichtot** imák, az **Ávinu Málkenu** imasor és a **Smone Eszré** különböző betoldásai.

A tíz bűnbánó nap szombatját sábat tsuvának, a megtérés szombatjának nevezik. Sok helyen különleges tóramagyarázatot tart ilyenkor a **rabbi**, hogy felhívja hívei figyelmét a megtérés és a megbocsátás **micváinak** fontosságára.

Erev jom kipurkor, azaz a **jom kipurt** megelőző napon végzik el a **kápárot** szertartását. Hagyományosan a férfiak kakast, a nők tyúkot, kevésbé tehetősek halat használtak hozzá, mára azonban a pénzzel való megváltás jobban elterjedt. Az állattal, illetve a pénzzel kell kötözni a fej körül, miközben el kell mondani az imakönyvben is megtalálható szöveget, mellyel az állatot, illetve a pénzt önmaga helyett felkínálja, és a szegények megsegítésére adja. Az állatot ezután levágják, húsát a szegények között osztják szét, a pénzt pedig adománynak adják.

Szokás **erev jom kipurkor** kora délután, még a böjt előtti étkezést megelőzően elmondani a délutáni **mincha** imát, melynek már része az engesztelőnap bűnvallomása, a **viduj**. **Bölcseink** két okot neveznek meg ezzel kapcsolatban: előfordulhat, hogy valaki túl sok alkoholt fogyaszt a zárólakoma során, s ennek következtében este már nem lenne képes tiszta tudattal felsorolni vétkeit, illetve, ha esetleg valaki torkán akad egy falat, és már nem éri meg az ünnep beköszöntét, legalább bűneit megbánva hagyja el a világot...

Az ünnep beállta előtt, megfürödvé, ünnepi öltözékben fogyasztjuk el az elválasztó étkezést, a **szeudá máfszeketet**. A kalácsot mézbe mártjuk. Könnyű, tápláló ételeket érdemes ilyenkor feltálalni, és jó, ha tartózkodunk a túlzott sófogyasztástól. Érdemes viszont sokat inni, és a lakoma után fogat mosni, hiszen **jom kipurkor** nem mosunk fogat.

Az ünnep beállta előtt az asszonyok gyertyát gyújtanak. Szokás egy **nér nesámát**, egy hoszszan, lehetőleg egész nap égő gyertyát is meggyújtani az elhunyt családtagok emlékére. Sokan fehérbe öltöznek ezen a napon. A házas férfiak felöltik a hosszú, fehér halotti köntöst, a kitlit, majd a zsinagógába érve imalepelbe, **tálitba** burkolóznak. A **Tóra** előírása, hogy sanyargassuk a testünket, ezért **jom kipurkor** nem eszünk-iszunk, nem húzunk bőrcipőt, és nem is tisztálkodunk. A szombatok szombatja ez a nap (**még akkor is, ha nem szombatra esik**) – ennek megfelelően semmi olyan munkát nem végzünk, amit szombaton sem teszünk.

A böjt naplementétől a következő estig, a csillagok feljövételéig tart, ez valamivel több, mint **25 óra**. Innen ered a „**hosszúnap**” elnevezés.

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ה"ב

JOM KIPPUR „KISOKOS”

A nap során a megfelelő köszöntés: **gmár chátimá tová – jó végső bepecsételést.**

A sivatagi Hajlék és a Szentély idejében a főpap (kohén gádol) egész nap a frigiditást őrző Szentek Szentjében teljesített szolgálatot. Ez volt az egyetlen alkalom az év során, amikor beléphetett a világ legszentebb helyére. Felelősségteljes feladat volt ez – ha az Örökkévaló nem találta megfelelőnek a főpap szolgálatát, akkor az az életével fizetett. Ezért, mielőtt bement a Szentek Szentjébe, kötelet kötöttek a lábára, szükség esetére... Az engesztelőnap végeztével, ha a főpap épségben jött ki a Szentek Szentjéből, örömnepet tartottak Jeruzsálem utcáin.

A nap folyamán áldozatokat mutattak be a Szentélyben. Ezek egyike a Tóra parancsolatának megfelelően két kecske volt. Sorshúzással választották ki, hogy melyiket áldozzák fel a Szentélyben, és melyiket taszítják a mélybe a mai Máále Ádumim város közelében lévő Ázázel dombtól, hogy elvigye magával a nép bűneit. Innen ered a bűnbak kifejezés. A kecskét a sivatagba szállító küldöncöt az út mentén étellel, itallal várták, nehogy a forró sivatagi gyalogúton baja essen, és ne tudja végrehajtani a feladatát.

Az ünnepet ma – Szentély híján -, áldozatok helyett az imák határozzák meg. Öt hosszú imát mondanak jom kipurkor, ezek a nap legnagyobb részét lefoglalják. Jom kipur estéje nyitó imádságáról, a Kol Nidreről kapta a nevét, melyben kinyilatkoztatjuk, hogy minden, korábban tett eskünk semmis. Ezt követi az esti ima, az árvit, másnap reggel pedig a sácharit, délelőtt a muszáf, majd délután a mincha ima következik. Az ötödik, a neilá ima a bűnbánó nap különlegessége – az Égi Kapuk bezáródásával még egyszer megbocsátásért könyörgünk az Örökkévalóhoz. A nap rendjét olvasóink megtalálhatják a Sámson fohásza.

Akinek a számára túlságosan megerőltető a zsinagógába való gyalogolás (hiszen az utazás tilos ezen a napon), és azt kockáztatná vele, hogy meg kell törnie a böjtöt, annak inkább ajánlatos otthon maradnia, és a lehető legkevesebb tevékenységgel tölteni az időt. Betegekre, idősekre, várandós kismamákra és frissen szült, illetve szoptató nőkre külön szabályok vonatkoznak, hozzáértő rabbitól érdemes időben tanácsot és útmutatást kérni. A fiúk 13, a lányok 12 éves koruktól kötelesek böjtölni. Szokás, hogy már néhány évvel korábban megkezdjék a felkészülést, és a gyerekek életkorának megfelelően másnap reggelig, vagy délig böjtöljenek.

Az engesztelőnap végét a sófár hangja jelzi. A kapuk bezárultak, az emberek sorsa megpecsételődött. A hagyomány szerint azonban egészen hosáná rábáig, azaz szukot utolsó napjáig lehetőség van az ítélet megváltoztatására megtéréssel, imával, illetve adományozással. A zsinagógában még elmondják a hétköznapi esti imát, tiszta égbolt esetén holdszentelést (kidus leváná) tartanak, majd mindenki hazatér, és vacsorázik. Vigyázzunk, csak lassan, fokozatosan kezdjünk újra enni, nehogy kellemetlen hasfájással kelljen utána megküzdenünk. Vannak, akik – hogy ne szakítsák meg az ünnepek sorát – rögtön a jom kipurt követő vacsora után nekilátanak a szukoti sátor megépítésének, hiszen az engesztelőnap utáni negyedik napon kezdődik a sátoros ünnep.

Gmár chátimá tová – jó végső bepecsételést kívánunk minden olvasónknak!

Biblia előtti könyvek a Bibliában

Kétségtelen, hogy a **Szentírás** könyveit, amelyek egyben jelentős irodalmi alkotások is, minden bizonnyal komoly szépirodalmi kísérleteknek, alkotásoknak kellett megelőzniük. A **Biblia** számkra, hívő emberek számára elsősorban **Isten** szava, iránymutató üzenet, de túl ezen az ókori héber irodalom egyfajta antológiája is. A legtöbb olyan mű, amelyet nem vettek fel a kánonba (**ez a héber eredetű görög szó zsinórmértéket jelent**), örökre elveszett. És szinte teljes mértékben eltűntek azok a művek, amelyekből egyes **bibliai** könyvek idéznek, vagy amelyek részint forrásai lehettek. Itt, természetesen, nem azokra a feltételezett forrásművekre gondolunk, amelyet a bibliakritikusok feltételeznek, s amelyekről az istennevek kapcsán már szoltunk, hanem azokra az alkotásokra, amelyekből a **Szentírás** idéz, vagy említ, mert annak idején még hozzáférhetők voltak. Ezeket, mint „**Biblia előtti**” könyveket kívánjuk most itt összegyűjteni, és amennyire lehet, megvizsgálni.

1. Széfer hajasar (= A z egyenes, vagy inkább Az igazak könyve) — Ebben a gyűjteményben a zsidó honfoglalástól Dávid országlásáig tartó időszak (kb. i.e. 1400—1000) fontos költeményeit gyűjtötték össze, ezért egyesek a fent említett elnevezésben szereplő két betűt (**jód és sin**) felcserélve (**metatézissel**) így olvassák a mű címét: **Széfer hasír (= A dal könyve)**. A **Biblia** kétszer idéz belőle, megszakítva az idézetet, ezzel a megjelöléssel: „**nemde meg van ez írva az Egyenes könyvében?**” (**Jósua könyve, 10. fejezet 13. vers és Sámuel II. könyve, 1. fejezet 18. vers**). Nyilvánvaló, hogy akit az idézett költemény alaposabban érdekelt, elővette az időközben, sajnos, elveszett művet, és elolvasta. **Jósua** győzelmi énekét, különös módon, **Galilei** perében is idézte a katolikus egyház, meg nem értve, hogy a költői mű nem a **Biblia** világképéről tanúskodik. **Dávid** gyászdala oly népszerű lehetett **Sámuel** könyvének összeállításakor, hogy abból a teljes (**vagy közel teljes**) költemény, szerencsénkre, bekerült a **Szentírásba**.

2. Széfer Milhamot JH VH (= Az Örökkévaló háborúinak könyve) — Ebben a könyvben feltehetőleg a pusztai vándorlás során keletkezett harci és egyéb dalok lehettek összegyűjtve. Egyetlenegy esetben idézi a **Szentírás (Mózes IV könyve, 21. fejezet 14-15. vers)**, ahol a szövegben az úgynevezett „**kút dala**” következik (**17-20. vers**). Ennek egy részét (**17-18. vers**) mindmáig különös, ősi dallammal olvassák fel a zsinagógában. Talán ide sorolható az a dal is, a vándorlás listája, amelyet **Mózes** írt (**Ugyanott, 33. fejezet 1-49. vers**), amelyet ugyanazzal a különös dallammal olvasnak. Ezt ma sokan nem is érzik versszerűnek, holott az úgynevezett katalógusköltészet az ókori keleten igen elterjedt volt.

3. Divré Nátán hanaví (= Nátán próféta szavai) — A bibliai **Krónikák II. könyve (9. fejezet 29. vers)** hivatkozik **Nátán** könyvére, amelyben a próféta beszédei mellett a **Dávid** uralkodására és **Salamon** ifjúkorára vonatkozó történelmi események szerepelhettek, hiszen bizonyos mértékig **Nátán Salamon** nevelője is volt.

4. Midrás Idó kanaví (= Idó próféta magyarázata) - Idó (vagy jedó) látnok és krónikás volt Salamon király és fia, Rehabeám, majd Abija udvarában is. A **Szentírás** tájékoztat bennünket elveszett könyveiről, amelyek **Jerobeámnak Salamon** elleni lázadásáról (**ugyanott, 9. fejezet**

Raj Tamás:

Bibliaiskola

29. vers), Rehabeám (ugyanott, 12. fejezet 15. vers) és Abija uralkodásáról (13. fejezet 22. vers) szoltak.

5. Egyéb próféta könyvek — A **Krónikák II. könyve (12. fejezet 15. vers)** említi **Smája** próféta könyvét (**héber címe: Divré Smájá hanaví**), valamint (**a 9. fejezet 29. versben**) Ahija ugyancsak elveszett, Nvuat Ahijá Hasilóni (= **A silói Ahija próféciája**) című művét. Bizonyos, hogy **Obadja (Abdiás)** próféta fennmaradt könyve sem csupán egyetlen látomásból és egy fejezetből állt, mint ahogyan mi a **Bibliában (sajnos, töredékesen)** találkozhatunk vele.

6. Széfer divré Slomó (= Salamon krónikáskönyve) — A **Szentírás (a Királyok I. könyve)** többször is említi, illetve hivatkozik rá, **a 14. fejezettől (19. vers) a 22. fejezetig (46. vers)**. Önálló mű lehetett, amely elveszett ugyan, de bizonyos mértékig forrásként használták.

7. Királyi krónikák — Több ilyen létezett, ezeket mind a **Királyok II. könyve**, mind a **Krónikák II. könyve** forrásként használta. Az egyes nagyobb királyok krónikái mellett összefoglaló művek is léteztek egykor **Divré hajamim (Krónika)**, **Széfer malkhé Jiszraél Vihjudá (= Juda és Izrael királyainak könyve)** és **Midrás széfer hamlakhim (= A királyok könyvének magyarázata (vö. Krónikák II. könyve, 24. fejezet 27. vers))**.

8. Papi krónikák - A **Krónikák könyve** maga is papi krónika, de **Salamon király főpapjától, Cadoktól** kezdve az egyes nagyobb főpapoknak külön krónikás könyvük lehetett, amelyek a **Szentírás** korában még hozzáférhetők voltak.

A **Biblia** előtti, sajnálatos módon elveszett könyvek jól mutatják, milyen gazdag írásos kultúra létezett **Izraelben**, a **Szentírás** korában, s hogy a **Biblia** könyvei milyen ősi művekre támaszkodtak. A zsidó hagyomány egyes, a szentírási kánonból kizárt (**úgynevezett apokrif**) és több **kabbalista** művet ugyancsak nagyon ősinek tart, ez azonban közel sem bizonyított. Az ilyen könyveket, görög eredetű szóval, a **pseudepigráf (= hamis című)** irodalom körébe sorolják.

A történelem során sok héber könyv keletkezett, de nagyon sokat szándékosan meg is semmisítettek. S nem csupán a holokauszt idején, hanem korábban: az **1240-i párizsi úgynevezett Talmud-égetés** során — mint utóbb kiderült — a legtöbb, egyházi személyek által autodaféra dobott könyv a héber **Biblia** volt.

Amikor a rómaiak, a **Bar-Kochba** szabadságharc leverése után, kivégezték a zsidó értelmiséget, **Hanina ben Iradjon** rabbi teste köré **Tóratekereszt** göngyöltettek, majd meggyújtották azt. A római tiszt gúnyosan megkérdezte a rabbit: — **Mester, most mit látsz?** így válaszolt: — **A tekercek égnak, de a betűk ott szállnak a levegőben.**

A **Talmud** egyik mondása szerint az idők végén a népeknek egy iszonyú szakadék fölött kell áthaladniuk. Egyesek majd kőből és vasból építenek maguknak hidat, míg **Izrael** népe könyvből és papírból készíti el azt. És ez a papírhíd az idők végén tartósabbnak fog bizonyulni, mint a kőből és vasból emelt hidak.

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

PARÁZNÁLKODÁS ÉS BÜNTETÉS

Bileám a kétszínű varázsló, miután átok helyett háromszor is megáldotta **Izrael** népét, nagyon gonosz tervet eszelt ki. A **moabiták** nagyon szabados, bálványimádó, parázna életet éltek gyönyörű leányaikkal. Az új szomszédok, az izraeliták megrontása céljából, a lányok csábítsák el **Mózes**től a férfiakat, paráználkodjanak velük a bálványok között, és így megrontják a népet. Bálák király megfogadta a tanácsot, és mindent megszervezett.

„Izrael Sittimben lakott és a nép elkezdett paráználkodni Moáb leányaival. Meghívták a népet isteneik áldozatához és evett a nép és leborult isteneik előtt.”

A szépséges **moáb** leányok megkörnyékezték **Izrael** fiait. Elcsábították magukhoz őket, etették a tiltott ételekkel, amit boldogan befaltak az évtizedeken át manán élő férfiak. Adtak nekik részegítő italokat is, amiktől elbódultak.

Kótyagos fejjel a leányokat átölelve részesei voltak **Báklák** király papjainak szertartásán a bálványok előtt. Azt sem tudták már, hogy mit csinálnak, csak boldogan ölelgettek szépséges partnereiket. A bálványimádás után elvonultak és egész éjszaka paráználkodtak a **moáb** lányokkal. Reggel szédelegve tértek vissza **Izrael** táborába, a saját sátraikba. Az **Örökkévaló** ezt már nem tűrhette tovább:

„És szólt az Örökkévaló Mózeshez: Gyűjtsd össze a nép vezéreit és végeztess ki őket fényes nappal, hogy elforduljon az Örökkévaló föllobbant haragja Izraeltől.”

Valószínűleg az **Örökkévaló** a vezetőket tartotta felelősnek azért, mert beosztottjaik elkövették a bűnöket. **Mózes** hihetetlen érzékkel másképp értelmezte a parancsot, a nép vezérei végeztessék ki a bűnösöket!

„És mondta Mózes Izrael bíráinak: Öljétek meg, mindegyik az ő embereit, akik csatlakoztak Baál – Peorhoz (a bálványimádókhoz).”

Közben **Izrael** fiai folytatták a kicsapongásaikat a **moáb** lányokkal. Egyikük a **Zimri** nevezetű férfi arra vetemedett, hogy magával hozta **Izrael** táborába a **moáb** szeretőjét. Mindenki előtt karonfogva elvonult vele a sátrába paráználkodni.

Áron unokája **Pinhász** ezt már nem bírta tovább nézni, fogta a dárdáját, utánuk ment és ítéletet tartott:

„Bement az izraelita férfi után a kamrába és átszúrta mindkettőjüket, az izraelita férfiút és a nőt a hasán.”

LITTNER GYÖRGY: MÓZES ÉLETE MAI SZEMMEL

Valószínűleg éppen paráználkodás közben tört rájuk és egyetlen hatalmas szúrással megölte a két bűnös embert. Közben folytak a kivégzések is. Akiről bebizonyították, hogy részt vett a bálványimadásban azt megölték. Nagy veszteség volt ez **Izrael** népe számára, mert huszonnégyezer hadra fogható férfit végeztek ki paráználkodás és bálványimadás miatt.

„És szólt az Örökkévaló Mózeshez, mondván: Pinhász, Áron fiának Eleázárnak fia elfordította haragomat Izrael fiairól, midőn buzgalommal buzgólkodott érettem közöttük, hogy nem semmisítem meg Izrael fiait haragomban.”

Ez is egy gyönyörű példája annak, hogy az **Örökkévaló** megbocsát az embereknek, ha látja a jó szándékot.

Ros hájánakor él egy legenda, ami nem szerepel a **Tórában**, hogy az **Örökkévaló** számba veszi **Izrael** népét, és három könyvbe jegyzi be a neveiket. Az elsőbe a **cadikokat** írja az életre, a másodikba a gonoszokat írja a halálra, a harmadikba pedig a közepeseket, akiknek a sorsáról még nem döntött. Itt egy hatalmas tévedés van! **Mózes** sohasem volt gonosz, a legjobb ember volt a **Földön**, életét az **Örökkévalónak**, és **Izrael** népének szentelte, mégis a második könyvbe került a neve. Ez a könyv valószínűleg nem a gonoszok könyve, hanem azoké, akiknek véget ér a földi életük. **Száz-húsz** évig élt, hosszú és küzdelmes életet, neki köszönhetjük az írott **Tórát**, és még rengeteg dolgot, hogyan lehet őt a gonoszok közé sorolni!!! Viszont meg kellett halnia.

Jelenleg a tíz bűnbánó napot éljük, amikor valószínűleg a legtöbbünk neve a közepesek könyvébe van beírva. Kérünk kell az **Örökkévalót**, mielőtt **Jom Kipur**kor meg hozza a végleges döntését, hogy írjon be mindnyájukat a **Jó Élet könyvébe**, és tegye rá a végső pecsétet.

Visszatérve **Pinhász** történetére ez a példa is tökéletesen érzékelteti a három könyv jelentését. **Pinhászt**, a papokat és a levitákat beírja az elsőbe a **Jó Élet könyvébe**. A bálványimádó paráznákat a második könyvbe, akiknek véget ér a földi életük. A többieket a harmadikba, a közepesek könyvébe. Miután **Izrael** bírái kiadták a parancsot, és a nép kivégezte a huszonnégyezer bűnöst, az **Örökkévaló** megbocsájtott, és átírta neveiket az első könyvbe, és rátette a pecsétet neveik mellé a **Jó Élet könyvébe**.

Azt kívánom az Emberbarát újság minden kedves olvasójának, hogy az ő nevük is az első könyvbe szerepeljen az Örökkévaló pecsétje fölött!!!

A következő számban folytatjuk a kalandot...

Daniel Tarr:

A kabbala története

XI. rész

A kabbalában az egyes szférákhoz tartozó arkangyalok az alábbiak: **Keter-Metatron, Chokmah Ratziel, Binah-Tzaphkiel, Chesed-Tzadkiel, Geburah-Khamael, Tipheret-Raphael, Netzah-Haniel, Hod-Mikhael, Yesod-Gabriel és Malkhuth-Sandalphon.**

A démoni régió héber neve **Seol (A se'ol szó jelentése barlang)**, ami megfeleltethető a pokolnak vagy az alvilágnak. A héber **sedim** elnevezés a démonok egyik fajtájára utal, akik akadályozzák a **kabbalistát** meditáció közben.

A modern mágikus szemlélet kétféle démont különböztet meg. Az egyik elnevezés, a **Tuxur (a szó jelentése „locsogás”)** a „bukott” angyalokra utal, azokra, akik vállalták a feladatot, hogy állandó akadályokkal megerősítsék azokat a szellemi lényeket (**pl. az embert**), akik az előző kozmikus korszak végén még nem érték el a megvilágosodást. Velük szemben állnak az angyalok, akiket szintén **Tuxur** lényeknek nevezhetjük (**a név jelentése ebben az esetben „szó”**). Ezek a démonok és az angyalok egymástól függenek, csak különböző éberségi állapotuk különbözteti meg őket. Állandóan körbe járnak, hol lesüllyednek, hol felemelkednek, egészen addig, ameddig minden szellemi lény vissza nem tér közéjük. Egymással szemben álló létezésükkel tartják fenn az egyensúlyt.

A démoni lények másik fajtája a **Lostur (láng)**, akik közé az ember is tartozik. A név azokra a lényekre utal, akik még nem érték el a tiszta szellem állapotát, nem angyali lények, de az egyes testet öltések folyamata során -kilépve (**ebből**) a **karmikus** körforgásból- elérve majd befejezve utolsó fizikai testet öltésüket, **tuxur** angyallá, majd a kört végig járva **tuxur** démonná (**majd újra angyallá stb.**) válnak.

A **lostur** lényeket nevezhetjük általánosságban szellemeknek. Ők teszik -emberi fogalmakkal mérve- élővé a fizikai anyagot azáltal, hogy különféle ásványi, növényi, állati vagy emberi formában inkarnálódnak.

Az alvó **tuxur** démonok felébresztése mindig a **lostur** lények feladata, ám erre csak egy magas spirituális szinten álló mágus képes. Minél magasabb spirituális szinten áll egy **lostur** démon, annál nagyobb ego-val, azaz teljesebb **Tipheret**-tel rendelkezik. Ez teszi lehetővé, hogy egy mágus, aki a legerősebb **lostur** lény, uralma alá hajtson (**és felébresszen**) egy **tuxur** démont, megmutatva neki az **isteni fényt**, a ragyogó **Tipheret**-et. Az embernek a teljességhez természetesen korábban már az angyali lényekkel is kapcsolatba kellett kerülnie, mert csak így képes saját magán keresztül átengedni a fényt.

Daniel Tarr:

A kabbala története

XI. rész

Egy térbeli **Életfán** ábrázolva a **lostur** lények egy vízszintes körpályán (**pontosabban egy spirálon, az Életfa egyes síkjain**), míg a **tuxur** lények egy függőleges pályán (**a Fa oszlopain**) mozognak. Ha egy **lostur** lény elvégezte egy inkarnációra vállalt feladatát, a **Daath-on (halál)** lép egyel magasabb szintre a vízszintes spirálon. Amikor az összes fizikai tanulnivalóval végzett, szintén a **Daath-on** lép át a vízszintes körforgásból a függőlegesbe, és a legalacsonyabb szintű **tuxur** angyalként folytatja tevékenységét. A két, egymásra merőleges körpálya a folytonos mozgás következtében egy gömbfelületté (**egy hatalmas Életfa egyik szefirájává**) áll össze.

VISSZAJUTÁS

A **Jákob** álmában megjelenő lajtorja, ami összeköti a földet és a mennyországot, nem csak az angyalok földre szállásának eszköze. Az **Életfa** megmászása a magasabb szintű világok megismerése által visszajuttatja az embert a szellemi síkra. A **gilgulim** újabb és újabb ciklusai elvezetnek a megvilágosodáshoz és a **Daath-on** való minden átlépés közelebb hozza hozzánk **Istent**.

Az **Életfa** ábráját megfigyelve észrevehető, hogy a tükröződő **Tipheret**-et véve **Keter**-nek, újabb fa építhető fel, majd még alsóbb szintekre jutva ennek a **Tipheret**-jéből még egy, majd lejjebb még egy. Ami számunkra **Keter**-nek, azaz Istennek látszik, az maga a Fény forrása, azaz egy nálunk „**nagyobb**”, magasabb szintű **Ego** megjelenése. Ebből adódóan a legmagasabban lévő **Keter** is „**csak**” **Tipheret**-je egy feljebbi **Életfának**.

A **Keter** az **Isteni Ego**. Alapállapotában ez a sugárzó **Fény**, ám összeszűkülve maga az **Ősakar**. A **Tipheret** az emberi **ego**. Ez is sugárzik, és összesűrűsödve, egy pontra koncentrálna létrehozza az akaratot. Felfelé haladva ez a legjobban a **Geburah** szefirában érzékelhető.

Tökéletes állapotban csak **Középső Oszlop** van, az összes többi szefira csupán kilengés, az **ego** félelmének elszabadulása. Az ember visszajutásának első lépcsőfoka, hogy kiteljesedett **ego**-t, **Tipheret**-et hozzon létre. Ez első lépésben a **Yesod**, azaz a tudatalatti és a félelmek megértése által megy végbe. A **Hod** és a **Netzah**, a gondolatok és az érzések megértése, tudatosítása után mindezek bekerülnek a **Tipheret**-be, hogy ezáltal kiteljesítsék azt.

Ezzel egyidőben az alsóbb szefirák „**kiürülnek**”, tehát a **Netzah**-ból feljebbjutunk a **Chesed** világába, a **Hod**-ból pedig a **Geburah**-ba. Az egyre teljesebbé váló **Tipheret**, azaz az igazi személyiség kezdi megismerni önmagát, és készen áll, hogy kipróbálja akaratát a többi **ego**-n.

TALMUDI FOGALMAK XI. RÉSZ

אש

67. És – Tűz. A károkozás egyik kategóriája. **Háláchikus** meghatározása szerint „**valakinek a tulajdona, amely a szél által felragadva eredeti helyétől távol kárt okoz**”. Ilyen például a nem megfelelőképp használt vagy őrzött tűz, amit a szél elterjeszt, vagy ilyen egy háztetőről a szél által lesodort tárgy, amely megsebesít egy járókelőt.

עבד משוחרר

68. Eved mösuchrár – Felszabadított szolga. **Kánaánita** szolga vagy szolgálónő, akit zsidó gazdája felszabadított. Ahhoz, hogy elnyerje szabadságát, gazdájának szabadságlevelet kell adnia (**gét sichrur**). Egy másik személy is megvásárolhatja pénzért a szolga szabadságát gazdájától. Miután elnyerte szabadságát, a szolgának ugyanolyan jogai és kötelezettségei vannak, mint egy zsidónak és egy betért (**gér**) státuszával rendelkeznek. A **Bölcsek** úgy rendelkeztek, hogy a többi betérthez hasonlóan meg kell merítkeznie a **mikvében**.

עבר הירדן

69. Éver háJárdén – Transzjordánia. **Erec Jiszráélnak** a **Jordán** folyó keleti partján fekvő része, melyet **Mózes** hódított meg (és mely terület **Reuvén, Gád és Manasse féltörzse között lett felosztva**). A **Tóra** legtöbb törvényének vonatkozásában **Transzjordánia Erec Jiszráél** részének számít, és **Júdeával** és **Galileával** együtt az ország három legfontosabb részének (**árácot**) egyike. A **Jordán** nyugati partján fekvő menedékvárosokon kívül **Transzjordániában** is három menedékváros állt (**aré miklát**). Olykor **Transzjordániának** nevezik **Edom, Ámon és Moáb** országát is, melyeket nem **Mózes** hódított meg, és amelyek nem képezik a zsidó nép örökségét.

גדול

70. Gádol – felnőtt. Aki elérte az érett kort, s akit értelmesnek és tetteiért felelősnek tartanak. Általában ahhoz, hogy valakit felnőttnek tekintsenek, az illetőnek el kell érnie a nemi érettséget (**nőknél a tizenkét, férfiaknál a tizenhárom éves kort**). Az érettséget a testi fejlettség és a kor alapján ítélik meg, s a fejlődés ütemének megfelelően egy gyermek a törvény szerint még húsz vagy akár harmincöt éves koráig is éretlen maradhat.

גדול בְּחָכְמָה וּבְמִנְיָן

71. Gádol böchachmá uvöminján – Bölcsességben és számban nagyobb. Egy rabbinikus bíróság nem semmisítheti meg egy másik rendeleteit és törvényeit, kivéve azt az esetet, ha az utóbbi bölcsességben és számban nagyobb. A legtöbb kommentátor szerint a „**számban**”, a bíróságot látogató növendékek számára vonatkozik.

גמר חתימה טובה

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM
IMAREND SZEPTEMBER 1. – 30. KÖZÖTT

ב"ה

1.	péntek		₪ 19,06	7,00	19,00	15.	E
2.	szombat	KITÁVÓ	vége: 20,11	8,00	19,30	16.	
3.	vasárnap			8,00	19,00	17.	
4.	hétfő			7,00	19,00	18.	
5.	kedd			7,00	19,00	19.	
6.	szerda			7,00	19,00	20.	L
7.	csütörtök			7,00	19,00	21.	
8.	péntek		₪ 18,52	7,00	19,00	22.	U
9.	szombat	NICÁVIM – VÁJELECH	vége: 19,56	8,00	19,15	23.	
10.	vasárnap	SZLICHOT KEZDETE		6,30	18,45	24.	
11.	hétfő	SZLICHOT		6,30	18,45	25.	L
12.	kedd	SZLICHOT		6,30	18,45	26.	
13.	szerda	SZLICHOT		6,30	18,45	27.	
14.	csütörtök	SZLICHOT		6,30	18,45	28..	
15.	péntek	SZLICHOT EREV ROS HÁSÁNÁ	₪ 18,38	6,30	18,45	29.	T
16.	szombat	ROS HÁSÁNÁ 1.	₪ 19,41	8,00	18,45	1.	
17.	vasárnap	ROS HÁSÁNÁ 2.	vége: 19,39	8,00	18,45	2.	I
18.	hétfő	SZLICHOT GEDÁLJÁ BÖJTJE	vége: 19,21	6,30	18,30	3.	
19.	kedd	SZLICHOT		6,30	18,30	4.	
20.	szerda	SZLICHOT		6,30	18,30	5.	S
21.	csütörtök	SZLICHOT		6,30	18,30	6.	
22.	péntek	SZLICHOT	₪ 18,24	6,30	18,30	7.	
23.	szombat	HÁÁZINU	SÁBÁT SUVÓ	8,00	18,45	8.	
24.	vasárnap	SZLICHOT EREV JOM KIPPUR	₪ 18,20	7,00	18,30	9.	R
25.	hétfő	JOM KIPPUR MÁZKÍR: kb: 12,30 NILE: 18,00	vége: 19,22	8,00		10.	
26.	kedd			7,00	18,15	11.	
27.	szerda			7,00	18,15	12.	I
28.	csütörtök			7,00	18,15	13.	
29.	péntek		₪ 18,10	7,00	18,15	14.	
30.	szombat	SZUKKOT 1.	₪ 19,12	8,00	18,15	15.	

לשנה טובה תכותבו !

EMBERBARÁT HETILAP
NAGYFUVAROS ZSINAGÓGA
NAGYFUVAROS UTCAI ZSINAGÓGA
2023. ŐSZI NAGYÜNNEPI IMAREND

ב"ה

ב"ה

15.	péntek	SZLICHOT EREV ROS HÁSÁNÁ ⚡ 18,38	6,30	18,45
16.	szombat	ROS HÁSÁNÁ 1. ⚡ 19,41	8,00	18,45
17.	vasárnap	ROS HÁSÁNÁ 2. vége: 19,39	7,00	18,45
18.	hétfő	SZLICHOT GEDÁLJÁ BÖJTJE vége: 19,21	6,30	18,30
19.	kedd	SZLICHOT	6,30	18,30
20.	szerda	SZLICHOT	6,30	18,30
21.	csütörtök	SZLICHOT	6,30	18,30
22.	péntek	SZLICHOT ⚡ 18,24	6,30	18,30
23.	szombat	HÁÁZINU SÁBÁT SUVÓ vége: 19,26	8,00	18,45
24.	vasárnap	SZLICHOT MINCHA IMA: 13,00 EREV JOM KIPPUR ⚡ 18,20	7,00	18,30
25.	hétfő	JOM KIPPUR MÁZKÍR: kb: 12,30 NILE: 18,00 vége: 19,22	8,00	
26.	kedd		7,00	18,15
27.	szerda		7,00	18,15
28.	csütörtök		7,00	18,15
29.	péntek	EREV SZUKKOT ⚡ 18,10	7,00	18,15
30.	szombat	SZUKKOT 1. ⚡ 19,12	8,00	18,15
1.	vasárnap	SZUKKOT 2. vége: 19,10	8,00	18,30
2.	hétfő	FÉLÜNNEP 1.	7,00	18,15
3.	kedd	FÉLÜNNEP 2.	7,00	18,15
4.	szerda	FÉLÜNNEP 3	7,00	18,15
5.	csütörtök	FÉLÜNNEP 4.	7,00	18,15
6.	péntek	HOSÁNÁ RÁBÁ ⚡ 17,56	8,00	18,00
7.	szombat	SMINI ÁCERET MÁZKÍR KB.: 9,30 ESTE: Tórai körmenet ⚡18,48	8,00	18,00
8.	vasárnap	SZIMCHÁT TORÁ vége: 18,56	8,00	18,00
9.	hétfő	ISZRU CHÁG	7,00	18,00

! לשנה טובה תכותבו !

Ismeretlen zsidók nyomában XLVIII. Ignotus Hugó

Ignotus Hugó, (szül. Veigelsberg Hugó, Pest 1869. november 17. – Budapest, 1949. augusztus 3.) magyar költő, író és újságíró. A magyar kritikátörténelem meghatározó alakja, a **Nyugat** első húsz évében a folyóirat főszerkesztője. A városi költészet egyik kiemelkedő képviselője, eszperantista.

Ignotus a modern magyar irodalom szervezője: hatalmas szerepe volt abban, hogy a **Nyugat** aranyemzedéke világszínvonalra emelte a magyar irodalmat. **L'art pour l'art** definiálja művészetét, szemben állt a maradisággal, a haladás híve volt.

Az „**Ignotus**” kezdetben írói álneve volt, de **1907**-ben törvényesen is felvette ezt a nevet: előbb **Ignotus-Veigelsberg Hugó**, utóbb **Ignotus Hugó** alakban. Magyar nyelvű írásait továbbra is végig „**Ignotus**” -ként írta alá, a német nyelvűeket pedig ettől kezdve „**Hugó Ignotus**” -ként. A szó **latinul** „**ismeretlen**” -t jelent.

Édesapja **Veigelsberg Leó**, a **Pester Lloyd** főszerkesztője és vezércikkírója, édesanyja **Schönberger Katalin**. **Ignotus** beleszületett abba a német és magyar ajkú, magyar-zsidó, kettős identitású szerepbe, amely az asszimiláns pesti zsidó értelmiséget jellemezte a századforduló környékén. Édesapja az első magyar-zsidó értelmiségi réteghez tartozott. A pesti zsidó értelmiség jelenléte a gazdaságban is jelentős volt. **Ignotus** egy percig sem feledkezett el származásáról.

Testvérei: Veigelsberg Viktor (1875–1958), aki a budapesti egyetemen szerzett jogászdiplomát, majd, mint pártfogó ügyvéd dolgozott és **Veigelsberg Emma (1871 körül–1944)** némettanárnő. Ők mindketten **Véghelyire** változtatták nevüket.

Ignotus Hugó Budapesten végzett jogot, majd újságíró lett. **1891**-től **A Hét** című irodalmi folyóiratnál dolgozott, az újságban már egyetemi éveiben is jelentek meg írásai. **1893**-tól indult az a receptpályázat, amelynek eredményeképp, az olvasók által beküldött receptek legjobbjai, „**Emma asszony szakácskönyvét**” – „**A Hét szakácskönyve**” címmel először **1902**-ben adták ki. Még két kiadást ért meg: az utolsót **1908**-ban, a **Nyugat** című folyóirat megalakulásának évében adták ki.

1900. július 2-án Budapesten a Terézvárosban feleségül vette **Steinberger Jankát**, **Steinberger Jakab** és **Klein Júlia** lányát, a házasságuk **1914**-ben válással végződött.

1902-től a **Magyar Hírlap** munkatársa, s mint riporter, volt **Németországban**, **Törökországban**, a **Balkánon** és az **USA**-ban is. Nagy nyelvtudásával mindenhol kiismerte magát, külföldi tapasztalatai nagymértékben befolyásolták hazájáról alkotott nézeteit. A **Demokratia** szabadkőműves páholyba **1906**-ban lépett be, ahol hamarosan különböző vezető posztokra választották meg.

1906-ban ő az egyik alapítója a „**Szerda**” című folyóiratnak, csakúgy, mint az **1908**-ban induló **Nyugat** című folyóiratnak is, amelynek **1908–1929** között főszerkesztője volt. Elsőnek értette meg **Ady Endre** eredetiségét (**1906**) és **Babits Mihály** értékeit (**1908**). Lelkesedett **Móricz Zsigmondért**, **1915**-ben ő fedezte fel **Tersánszky Józsi Jenőt**.

1916. április 9-én Budapesten feleségül vette **Somló Alice-t** (a közéletben **Lili**), **Spitzer Jakab** és **Abeles Klára** leányát, ám házasságuk **1929**-ben válással végződött.

Ismeretlen zsidók nyomában XLVIII. Ignotus Hugó

1919-ben, a Magyarországi Tanácsköztársaság bukása után Bécsbe emigrált az ellenforradalom és a felelősségre vonás elől, s Ausztriában dolgozott újságíróként. 1926-ban a legelsőként hívták fel a figyelmet József Attilára. Osvát Ernő halála után (1929) levették nevét a folyóiratról; ezért hosszas és személyes vitát kezdett Babits Mihállyal.

1929. augusztus 27-én Budapesten feleségül vette Berényi Lilit, Berényi Dávid és Krausz Julianna lányát. 1938-ban a zsidótörvények miatt Amerikába menekült. 1944-ben az amerikai American Academy and the National Institute of Arts and Letters-től irodalmi díjat vett át. 1948-ban halálos betegen települt haza. Ő töltötte be Gyulai Pál halála után az „irodalmi vezér” posztot. Hazatérése után ismét tagja lett az 1945 után újjáalakult Demokratia páholynak.

Fia, Ignotus Pál méltó folytatója volt az apja teremtette publicisztikai hagyománynak, a Nyugat örösváltása után létrehozta az egyik ellen-Nyugatot, a Szép Szó című folyóiratot. Ignotushoz a líra állt a legközelebb, viszont csupán egy maroknyi vers maradt ránk tőle. Másodrendűnek érezte költői tehetségét a Nyugat aranyemzedékének költői-írói mellett. Költőként gyorsan elhallgatott, mindössze két verseskötete jelent meg. Költészete szinte kizárólag szerelmi költészet. Verseinek motívumrendszerében hétköznapi képek dominálnak, hangnemére, látásmódjára a vallomásos jelleg a jellemző.

Újságíróként dolgozott A Hétnél, a Magyar Hírlapnál, a Nyugatnál, a Keleti újságnál, emigrációjában amerikai magyar lapoknak írt (Szabadság, Harc). Ignotus publicisztikájának állandó eleme a dualista rendszer védelme - kritikai attitűddel. Ignotus kiváló elbeszélő és tudatos mítoszépítész az újságírás területén. I. Ferenc József halála alkalmából írt cikkében az elhunyt uralkodót felmagasztalja, véleménye szerint Magyarországnak Mátyás király óta nem volt nemzetibb királya Ferenc Józsefnél.

Az utolsó békeévben prófétai erővel ír politikai cikkeket a Nyugatba, prófétaként a népért könyörög, elemzi az ország kétségbeejtő helyzetét, ostoroz és aggódik hazája sorsa miatt. Háborús írásaiban, vízióiban előre látja a megcsonkított Magyarországot, és az ország keletre tolódását.

Ignotust ifjabb Andrássy Gyula miniszterelnökhöz baráti és familiáris kapcsolatok fűzték. A Monarchia „közös” miniszterének elgondolásai Ignotus publicisztikái során jutottak el az emberekhez. Formába öntötte baráti beszélgetéseiket, így az ő véleménye is megjelent a cikkekben. Ignotus azonban soha nem azonosult teljesen Andrássy nézeteivel. Mindemellett Tisza Istvánnal egyáltalán nem volt képes a közös munkára.

L'art pour l'art meghatározza művészetét, szemben áll a maradisággal, a haladás híve. Éles kritikai karddal áll ki a nyugatos írók és költők mellett, és harcol a maradiság ellen. Nála a mérce az esztétikai teljesítmény, a művészi tökély. Szerinte Ady a mérce, mindent hozzá kell mérni. Ady Endre kortársa és irodalmi „ellenfele”, Szabolcska Mihály verseivel kapcsolatos kritikáiban valóban a népiesség, az elmaradottság ellen szólal fel. Kifejti, hogy a népiesség nagy érték, de a haladás felé kell tekinteni.

Ignotus színházi kritikákat is írt, kritikáiból fontos információkat kaphatunk a közönségről is. Ő volt az első, aki név szerint említette a rendezőket. Gondosan és művészién megszerkesztett politikai témájú kritikáiban harcol a nemesi reakció ellen, de nem lép túl a polgári liberalizmuson.

Forrás: (wikipedia)

RECEPT-TÁR

Sólet Sábát Súvóra

Nálunk otthon a nagymama mindig Jom Kippur előtti sábeszra sólettel készült a családnak. Most megosztom a nagy receptjét, aki vagy a jól megmosott tojásokat is beletette az edénybe, mely lassan megfőtt és átvette a sólet füstös ízét. Készíthetünk még a sólethez töltött libanyákat (helcli), vagy kuglit (gánef). Valljuk be őszintén, hogy sóletet készíteni bizony a világ egyik legegyszerűbb dolga. A recept szerinti hozzávalókat egy edénybe tenni, és mehet is kemence híján a sütőbe, röpké pár óra alatt pedig el is készül konyhánk büszkesége, háziasszonyi koronánk ékköve, azaz a sóletünk.

Hozzávalók:

- 50 dkg fehérbab vagy tarkabab
- 20-25 dkg árpagyöngy (gersli vagy gerstli)
- 1 nagy fej vöröshagyma
- 2-3 gerezd fokhagyma
- 1 füstölt libacomb vagy libamell
- 30 dkg zsírosabb marhaszegy
- só, bors, fűszerpaprika.

Elkészítés:

Az átválogatott babot előző nap áztassuk be, válogassuk át a gerslit is. A sóletfőző edényünk aljára tegyünk babot, szórjunk rá gerslit, helyezzük rá a húsokat, a hagymák felét, meghintjük pirospaprikával, akár pár kanál liszttel. Végül helyezzük rá a bab és a gersli másik felét. Öntsük fel megfelelő mennyiségű vízzel, kevés sót és borsot tegyünk bele. Majd lassú tűznél süssük. Készíthetjük öntöttvas edényben vagy cseréptálban. Süt-hetjük a tűzhely sütőjében vagy kemencében is.

Töltött libanyak (Helcli):

Hozzávalók: 1 db tisztított liba nyakbőr, 1-1,5 csésze liszt, 2-3 kanál libazsír, kevés víz, só, bors, pirospaprika.

A lisztet összekeverjük a zsírral, a fűszerekkel, és esetleg egy kevés vízzel, hogy elég sűrű tészta legyen, s ezzel megtöltjük a nyakbőrt.

Két végét összevarrjuk vagy összetűzzük (használhatunk hústűt hozzá), és a nyers sóletba tesszük, felszeletelve tálaljuk.

Kugli (gánef)

Hozzávalók: 15 dkg liszt, 10 dkg zsír, só, bors, pirospaprika, kevés víz.

A hozzávalókat kemény tésztává gyúrjuk, és hosszúkásra formázzuk. Beletesszük a nyers sóletba. Tálaláskor szép szeleteket vágunk belőle.

Forrás: (delish)

Mártírmegemlékezés volt a Kozma utcai temetőben

Szeptember 10.-én vasárnap került sor a **BZSH** szokásos központi megemlékezésére a **Kozma utcai temetőben**, ahol mártírhalált halt hittestvéreink emléke előtt tisztelegtek a megjelentek. Jelen voltak a hazai **rabbikar** tagjai, **kántorok**, **hitközségi dolgozók**, a **templomkörzetek hívei** és a **Scheiber Sándor Általános Iskola és Gimnázium** tanulói is.

A megemlékezés **Mester Tamás**, a **Budapesti Zsidó Hitközség elnökének** emlékező szavaival kezdődött, majd **Darvas István főrabbi** emlékezett meg a holokauszt során elhunyt hittestvéreinkről.

Ezt követően **Zucker Immanuel főkántor** szívhez szóló zsoltárjai voltak hallhatóak, majd mindenki elhelyezte az emlékezés köveit mártírhalált halt testvéreink emléke előtt tisztelegve.

Megindító képet adott, ahogy a fiatal diákok sorfalat álltak a gyászolók köveinek elhelyezésekor, jelezvén, hogy a zsidóságnak a borzalmak ellenére is van jelene és jövője – sorfalat álltak a **Mártíremlékmű** előtt, amint mindenki elhelyezhette az emlékezés köveit.

A megemlékezés végén a gyászolók átvonultak az ismeretlen munkaszolgálatos emlékművéhez és ott is elmondták a **kaddist**, valamint elhelyezték az emlékezés köveit.

Forrás: (bzsh)

A fehér ruha (kittli) viselete Jom Kippurkor

A zsidó közösségekben **Jom Kippur** ünnepén az a szokás, hogy fehér ruhát viselnek a felnőtt férfiak. Teszik ezt azért, hogy utánozzák az angyalokat, nem mellesleg a fehér a zsidóságban a gyász színe is. Éppen ezért nem csak a ruhákon, de a **kappedli** esetében is figyelünk arra, hogy ünnepi színeket öltösn. A nős férfiak **kittlit** (קִיטְלִי) viselnek, mely egy fehér színű köpeny, hasonlóan a halotti ruhához. Ezt azért teszik, hogy ez a ruhadarab emlékeztesse őket az ember halandóságára. Ezt azért teszik, hogy ez a ruhadarab emlékeztesse őket az ember halandóságára. Csak egy évnél idősebb házasságban élő férfiaknak kötelező a **kittli** viselése. A **kittlit** tilos arannyal dekorálni, mert az arany az az aranyborjúra emlékezteti **Istent**. Ezüsttel viszont szabad díszíteni, mert az hasonlít a fehérhez, ami a tisztaságot és kegyelmet szimbolizálja.

Egyszer egy nagyon tisztességes zsidó férfi a következő szavakat intézte közösségéhez Jom Kippur ünnepén:

„Testvéreim, Izrael gyermekei! Éreztétek tiszta szívvel, hogy pont ilyen fehér ruhadarabokban fogunk majd állni a Túlvilágon a Királyok Királya, az Örökkévaló –áldott legyen a neve – színe előtt, hogy elbírálja cselekedeteinket. Képzeljük azt, hogy már ott állunk az Ő színe előtt. Viselkedjünk bűnbánóan, hiszen aki Isten színe előtt áll, az nem is viselkedhet másképp. Ám testvéreim, igaz bűnbánatot halálunk után már nem tudunk tanúsítani, az csak az élők kiváltsága. Bánjuk hát meg minden bűnünket, s próbáljunk úgy élni ezen túl, hogy ne kövessünk el több bűnt. S kérjük most Isten bocsánatát, aki megbocsát, ha látja, hogy tiszta szívvel bánjuk bűneinket.”

Forrás: (bzsh)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

K	A POÉN 1. RÉSZE	VISZO- NYULÓ	ZSERBÓ- SZELET!	KÜLSŐ HELYRE- NYOM	LEVELET ÚJRAFO- GALMAZ EME	DEHOGY! TEREM- SPORT												
RAKOTT PADLÓ LŐ- VERSENY																		
					KÖZÉPEN SÍELI TÁVOLI UTÓD													
DECI- RÖVIDÉN INDUL A DÁRIDÓI			TÖRÖK NYELVŰ NÉP VOLT ÉNEK															
MOZGA- TÖRUGÓ						MINCS NÉLKÜLE IGE! PÓLUS												
FAIPARI MUNKÁS FÜLLEL ÉRZÉKEL							PEREC SZÉLEI!	TÉLI LÁBBELI LITER, RÖVIDÉN		A KÓRHÁZ JELE	EVŐ- ESZKÖZ	AZ OXIGÉN VEGYJELE SZINTÉN		SZÉLED A TÖMEG, RÉGIES SZÓVAL				
				OSZTÁLY- KÖNYV HUNYO- ROG						A POÉN 2. RÉSZE KÖTÖTT FEJFEDŐ								H
HEKTO- RÖVIDÉN A VÉGÉN KIHÚZÓ!			EMBERI SZÓVET VIRÁGOT GYÚJT					TEÁS- BÖGRE RAJZOL- GAT										
A TÁRGY RAGJA		ELEGAN- CIA ÁRUT ÚJ- RACÍMKÉZ					ÉGI TYŰK JELZŐJE! ÁTLÁTSZÓ MŰANYAG					BOLT- BELSŐ! KÚSZÓ- NÖVÉNY						
SZÁZ KI- LOGRAMM KAROS- SZÉK						DÍSZ- TÁRGY VOLT, RÖVIDÉN					EHHEZ HASONLÓ SZAGLÓ- SZERV							
					ÇÖLÖP- DÖNGÖLŐ OLLÓS ÁLLAT								ENERGIA, RÖVIDÉN LÉTEZÉS					
FRANCIA AUTÓJEL PALA- TINUS						AJKA CENT- RUMA! BORÍT		ERŐS MÉREG ÉLESET KIÁLT										
DAKAR HATÁRAI RÉGI KATONA			FÉL- SZEGSÉG VÍZ- NÖVÉNY							AUTÓS SPORTÁG 24 ÓRAI								
				PORCE- LÁNFÖLD ORVOSI KÉS							VADÁSZ REJTEKE CSAPNI- VALÓ							
VÍZCEPPI AZ ESŐN TARTÓZ- KODÁS					NÉMÁN KENŐI LENDÜLET			KELETI KÜZDŐ- SPORT NEM SIET										
A TÖB- BES SZÁM JELE		SZER- VUSZI SZOKNYA						PATTOG, RECSEG AGRÁR- ESZKÖZ						RÓMAI 50-ES NÁLA LEN- TEBBRE				
CSAK, A KÖZEPÉNI RIGLI RÉSZE			VALÓSZÍ- NŰLTEN AZONOS BETŰK										SZAKADT KAFTÁNI RÉSZBEN AZÓTA!					
						... NAP; 48 ÓRA BAR, RÖVIDÉN				TARTÓSI- TÓ OLDAT SIEMENS, RÖVIDÉN								
A TANULÓ VEZETŐ JELE	K									FILM- CSILLAG								

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2023. Szept. 22. – 2023. Szept. 29.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
22. péntek	06:30	18:30
23. szombat	8:00	18:45
24. vasárnap	7:00	18:30
25. hétfő	8:00	-
26. kedd	7:00	18:15
27. szerda	7:00	18:15
28. csütörtök	7:00	18:15
29. péntek	7:00	18:15

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
22. péntek	18:24	23. szombat	19:25
29. péntek	18:10	30. szombat	19:12

POÉN SAROK

Nyuszika nagyon sokat ivott, és részegen sétálgat az erdőben, mikor találkozik a rókával:

- Szia vöröske!
- Te engem csak ne vöröskézz le!
- Jó, akkor akár le is rókázhatlak.

Csütörtökön tartott Jahrzeit-ot Zilber József előjáró úr apósa Révész Miklós emlékére. A reggeli ima után tikunon látta vendégül a jelenlévőket.

Köszönjük Gervai László úrnak, hogy micvéből rendbe hozatta, egy Tóránk takaróját, mely el volt szakadva. Skajach.

A használat során a sábeszi és ünnepi Tóradisz (ezüst mellvért) kettétört. A javítási és felújítási költséget Zilber József előjáró és kedves felesége Éva adományozták a zsinagóga részére. Skajach

Az 5784-es zsinagógai évre jó bepecsételést kíván a

Nagy Fuvaros Zsinagóga

Elöljárósága

és az

Emberbarát

szerkesztősége!

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilétek tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt szeptember 27.-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084
Nagy Fuvaros utca 4.
Tel: 334 27 31
Email: nagyfuvaros@gmail.com
<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>
Felelős kiadó: Streit Sándor
Szerkesztő: Streit Gábor